

ПРАКТИКООРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Растригіна А.

Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

Анотація. В статті обґрунтовується необхідність використання практикоорієнтованого підходу в професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів як запоруки забезпечення якості освіти в освітньому процесі ВНЗ.

Ключові слова: практикоорієнтований підхід, учитель, якість освіти.

Анотация. Растригина А. Практикоориентированный подход в подготовке будущего учителя как средство повышения качества образования. В статье обосновывается необходимость использования практикоориентированного подхода в профессионально-педагогической подготовке будущих учителей как гарантия обеспечения качества образования в учебном процессе ВУЗов.

Ключевые слова: практикоориентированный подход, учитель, качество образования.

Annotation. Rastrygina A. The approach focused on practice in preparation of the future teacher as means of improvement of quality of education. The article substantiates necessity to use such an approach to training of future teachers which is orientated towards practical application. It is essential as a means to provide high quality of training in universities' educational process.

Key words: approach focused on practice, teacher, quality of education.

Постановка проблеми. Перспективи подальшого розвитку системи вищої педагогічної освіти пов'язуються сьогодні з якістю підготовки фахівця, критерієм успішної професійної діяльності якого стає його конкурентоспроможність на ринку праці. Відтак, забезпечення належної якості освітнього процесу ВНЗ залежить від ефективності існуючої системи професійно-педагогічної підготовки студентів, що ґрунтується на нормативних стандартах. На наш погляд, саме цей аспект потребує кардинального оновлення у відповідності з потребами сьогодення.

Державні освітні стандарти віддзеркалюють загальні вимоги до підготовки фахівця, в той час як вимоги, що відносяться до специфіки й рівня отримуваної професійної підготовки формуються й забезпечуються вищим навчальним закладом. На наш погляд, критерієм якості підготовленості майбутнього фахівця до ефективної професійної діяльності є здатність ВНЗ виховувати у студента потребу до постійного саморозвитку й самовдосконалення; формувати уміння використовувати

основні поняття, закономірності, методи й засоби всіх дисциплін навчального плану в якості методологічних, організаційних і технологічних орієнтирів у практичній діяльності, пов'язаній з оволодінням майбутньою професією. Відповідно, **метою статті** стало переосмислення традиційних підходів щодо забезпечення якості освіти у ВНЗ і обґрунтування необхідності більш широкого використання практикоорієнтованої підготовки студентів.

Результати дослідження. Практична підготовка студентів є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття кваліфікаційного рівня й регламентується положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України. Мета педагогічної практики – ознайомлення студентів з педагогічною шкільною дійсністю, що має сприяти фаховому зростанню, становленню їхньої творчої особистості, підвищенню педагогічної майстерності. Вже з перших самостійних кроків на учительській стежі практиканти оцінюють школу як педагогічний заклад, у якому в майбутньому працюватимуть, спостерігають за діяльністю учителів, за їхніми взаєностосунками з учнями; залучаються до системи навчальної, позакласної та позашкільної роботи з дітьми; розширюють уявлення про взаємодію школи з навколишнім соціальним середовищем тощо. Загальновідомо, що юнацький вік характеризується інтенсивним зростанням самопізнання: молода людина стоїть перед вирішенням проблеми особистісного та професійного самовизначення, адекватного розуміння себе в контексті життя.

Якщо на перших курсах відбувається розвиток і реалізація особистісної сторони діяльності студентів: вони намагаються визначити своє місце в суспільстві, адаптуватися до нового життя, визначити свою особистісну позицію в різноманітних соціальних відношеннях, то третій курс для студентів є переломним, оскільки ускладнюється й актуалізується їхня предметно-практична діяльність, що має активно розвиватися на

старших курсах. В цей час для студентів стають важливими світоглядні й ціннісні орієнтації, професійні інтереси, перспективи самореалізації особистості в суспільстві.

Педагогічна практика пов'язана передусім з ідентифікацією студента до нової соціальної ролі майбутнього вчителя-практика і, як наслідок, зрушенням у його «Я-концепції», трансформацією уявлень про себе, коригуванням самооцінки. Саме в цей період студент не тільки апробує отриманий в процесі навчання суб'єктивний досвід саморегуляції педагогічної взаємодії на практиці, а й реально оцінює правильність вибору професії. Будучи обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття кваліфікаційного рівня й маючи на меті опанування професійними компетенціями, педагогічна практика дозволяє йому співвіднести свої можливості з вимогами, що стоять перед педагогом, виявити й усвідомити інтенсивність і результативність власної самореалізації, що обумовлена потребою в самоздійсненні й особистісному зростанні.

Отже, як бачимо, існуюча система практичної підготовки майбутнього вчителя, що наразі має місце в педагогічних університетах, безсумнівно має багато позитивного. Разом з тим, існують і певні недоліки, зокрема її негнучкість, жорсткі рамки відведеної у навчальних планах кількості годин, що не дозволяє оперативно вносити корективи в освітній процес, змінювати характер й обсяг практичної підготовки майбутнього педагога в залежності від нагальних потреб на ринку праці. Так, на безвідривну практику з психолого-педагогічної та фахової підготовки на молодших курсах відведено від двох до чотирьох тижнів, активна практика студентів IV курсу продовжується протягом шести тижнів, а стажувальна та асистентська практика для освітньо-кваліфікаційних рівнів «спеціаліст» та «магістр» – 8 і 6 тижнів відповідно.

Досвід зарубіжних країн, зокрема Великої Британії [1] свідчить про те, що саме практикоорієнтований підхід є головною умовою для отримання статусу кваліфікованого вчителя (Qualified Teacher Status) й спеціального сертифікату з педагогіки (Post Graduate Certificate in Education), що дозволяють випускнику працювати вчителем у школі. Термін такого навчання, де студенти отримують виключно професійно-педагогічну й методичну підготовку за державним стандартом, складає 36 тижнів, де 18 відводиться на педагогічну практику.

Педагогічна практика у Великій Британії проводиться в школах під наглядом спеціально підготовлених вчителів (менторів), в обов'язки яких входить планування педагогічної практики для всіх студентів. Результати практики оцінюються комісією, у склад якої входять університетські викладачі, ментори та зовнішні екзаменатори від міського управління освітою. Екзамен включає детальний розбір і аналіз представлених студентом уроків, позакласних та позашкільних заходів.

Кожен студент вільний у виборі індивідуального освітнього маршруту й має змогу складати іспити неодноразово, протягом досить тривалого часу, поки не отримає відмінну (A) або добру (B) оцінку. Прикріплений до кожного студента тьютор (tutor) допомагає студентові скласти особистий план роботи й консультує його з даного питання увесь термін навчання. На відміну від звичайного викладача, тьютор не є викладачем будь-якого предмета, в його обов'язки входить залучення студента до реалій щоденної вчительської праці. Отже, інтенсивна педагогічна практика з позитивною оцінкою роботи в умовах шкільного колективу є тією основою, що дозволяє присвоїти студенту кваліфікацію учителя й дає право роботи в школі.

Підготовка учителів у США також здійснюється виключно на рівні вищої освіти. Деякі з навчальних закладів працюють за п'ятирічним терміном навчання. Після перших чотирьох років студенти отримують

диплом бакалавра наук або мистецтв, після чого переходять в однорічну педагогічну школу для набуття професійно-педагогічної підготовки [2], де педагогічній практиці відводиться більш, ніж половина всього терміну навчання. Цікавим є досвід організації педагогічної практики студентів за системою «клінічна модель», коли значна частина спеціалізованої підготовки студентів реалізується не в стінах університету, а безпосередньо в базових школах. Всі університетські курси з предметних дисциплін, методики, педагогіки, й, власне, педагогічна практика, проводяться в школах. Перевага клінічної моделі очевидна: природно здійснюється зв'язок теоретичних курсів з педагогічною практикою; студенти на місцях застосовують набуті теоретичні знання й отримують зворотній зв'язок від професорсько-викладацького складу; налагоджується багаторівневе плідне партнерство тощо. Таку модель американці називають «win-win» situation (виграють всі) [3].

Отже, зарубіжний досвід показує, що практикоорієнтований підхід у підготовці майбутнього учителя забезпечує сформованість його індивідуального досвіду щодо використання набутих в процесі професійно-педагогічної підготовки компетенцій. Достатній термін проходження педагогічної практики дає змогу студентові зорієнтуватись у коректному виборі варіантів, засобів і методів проведення шкільних уроків та позакласних заходів; усвідомити педагогічні завдання та алгоритм їх вирішення, ефективно включитися в дослідницьку роботу тощо.

Висновки. Таким чином, педагогічна практика як аналог професійної діяльності майбутнього педагога-музиканта, зміст і структура якої адекватна реальній діяльності, має стати одним із головних компонентів освітнього процесу ВНЗ. Саме в період педагогічної практики перевіряється рівень набутих студентом професійних компетенцій, кристалізується його особистісне й професійне самовизначення, визначається готовність до самореалізації в педагогічній діяльності. Такі

характеристики свідчать про якість підготовки фахівців, здатних до ефективної професійно-педагогічної діяльності й мобільної адаптації до швидкозмінних умов сьогодення.

Література

1. The british higher education system can be confusing if you do not come from the United Kingdom // <http://www.hero.ac.uk/uk/studying/information>
2. Гученкіна Л. Підготовка учителя в США // Преподаватель. - 1999. - № 5.
3. Чопанов М. Америка учится считать. - М., 2002.

ТВОРЧІ ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА ДИДАКТИЧНИХ ОСНОВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Рейзенкінд Т. Й.

Криворізький державний педагогічний університет

***Анотація.** У статті обґрунтовується зміст творчих принципів навчання та виховання вчителя музики у контексті духовного вільного вибору, виокремлюється ієрархія творчих принципів на основі концепції інтеграції когнітивних та інтуїтивних компонентів моделювання, образних конструкцій, репрезентації художніх суджень, методів екстраполяції ідей естетики в умовах усвідомлення сучасних форм мислення.*

***Ключові слова:** вчитель музики поліхудожнього профілю, класифікація принципів навчання та виховання, когнітивні смисли, творча діяльність, інформаційна культура.*

***Аннотация.** Рейзенкинд Т. И. Творческие принципы обучения как составная дидактических основ профессиональной подготовки учителя музыки. В статье обосновывается содержание творческих принципов обучения и воспитания учителя музыки в контексте духовного свободного выбора, выделяется иерархия творческих принципов на основе концепции интеграции когнитивных и интуитивных компонентов моделирования, образных конструкций, репрезентации художественных суждений, методов экстраполяции идей эстетики в условиях осознания современных форм мышления.*

***Ключевые слова:** учитель музыки полихудожественного профиля, классификация принципов обучения и воспитания, когнитивные смыслы, творческая деятельность, информационная культура.*

***Annotation.** Reyzenkind T. Creative principles of training as compound didactic bases of vocational training of the teacher of music. In article the contents of creative principles of training and education of the teacher of music in a context of a spiritual free choice is proved, the hierarchy of creative principles is allocated on the basis of the concept of integration cognitive and intuitive components of modeling, figurative designs, representation art judgments, methods of extrapolation of ideas of an aesthetics, in conditions of comprehension of modern forms of thinking.*

***Key words:** the teacher of music of a polyart structure, classification of principles of training and education, the cognitive senses, creative activity, information culture.*

Постановка проблеми. Сучасні перетворення в суспільстві та освіті України зумовлені особливостями формування інформаційної культури. Цей процес ґрунтується на концепції смислоутворення когнітивних смислів. Але визначена стратегія не дає можливості обґрунтувати